

**YRITTÄJYYS-
KASVATUKSEN
TYÖKIRJA
TOISELLE ASTELLE**

Nuorten Yrityspolku

Kanta-Häme

 Yrittäjät
HÄME

TYÖELÄMÄ- JA YRITTÄJYYSKASVATUS KUULUU KAIKILLE

Työelämä ja yrittäjyys ovat olleet opetussuunnitelmassa jo pitkään.

Yrittäjyyskasvatuksen myötä lapset ja nuoret omaksuvat keskeisiä työelämä- ja tulevaisuustaitoja sekä pääsevät kartoittamaan omia vahvuuksia, kiinnostuksen kohteita sekä tulevaisuuden suunnitelmia.

Kaikista ei tule yrittäjiä, eikä pidäkään – mutta jokaiselle nuorelle tulee tarjota mahdollisuus tutustua yrittäjyyteen yhtenä tulevaisuuden työllistymisvaihtona.

Yrittäjistä
69 % on
yksinyrittäjiä

Vain 0,2 %
Suomen
yrityksistä on
suuryrityksiä

Yrittäjistä
35 %
on naisia

1,5 miljoonaa
ihmistä tekee
töitä Suomen
yrityksissä

SUOMESSA ON
300 331
YRITYSTÄ*

93,7 %:ssa
yrityksistä
on alle 10
työntekijää

**SUOMI ON PIENTEN
YRITYSTEN MAA**

* Yritykset ilman alkutuotantoa.
Lähde: Tilastokeskus 2021.
Pl. maa-, metsä- ja kalatalous

YRITTÄJYYSKASVATUKSEN POLKU

ALAKOULU

HARRASTUSTEN KAUTTA OPITAAN KESKEISIÄ TAITOJA, KUTEN SINNIKKYYTTÄ, TIIMITYÖTÄ JA IDEOINTIA.

VIERAILU LÄHISEUDUN YRITYKSEEN ON TAPA TUTUSTUA AMMATTEIHIN JA LÄHISEUDUN ELINKEINOELÄMÄÄN.

PROJEKTIT KUTEN OPPILAIDEN JÄRJESTÄMÄT TAPAHTUMAT, KIOSKIT TAI LUOKKAREKELLE RAHAN KERÄÄMINEN OVAT YRITTÄJYYSKASVATUSTA

LAPSI MUKAAN TÖIHIN -PÄIVÄ JA MUUT TYÖELÄMÄ- JA YRITTÄJYYSPÄIVÄT. NOSTAKAA LIPPU SALKOON YRITTÄJÄN-PÄIVÄN 5.9. KUNNIAKSI!

NUORTEN YRITYSPOLKU -KEHITTÄMISOHJELMAN AIKANA KANTA-HÄMEEN ALUEEN OPPILAITOKSISTA TUNNISTETIIN YRITTÄJYYSKASVATUKSEN MUOTOJA.

TUNNISTETUT MUODOT ON KUVATTU YHDELLE POLULLE ESIMERKIKSI YRITTÄJYYSKASVATUKSEN JATKUVUUDEN MERKITTÄVYYDESTÄ. POLULLE ON KOOTTU ESIMERKKEJÄ YRITTÄJYYSKASVATUKSEN SISÄLLÖISTÄ, JOTKA OLISI MAHDOLLISTA TOTEUTTAA KOKO ALUEELLA.

YKSITTÄISISTÄ OPPIMISKOKEMUKSISTA MUOOSTUU VANKKA POHJA TYÖELÄMÄOSAAMISELLE JA TULEVAISUUDELLE.

HARRASTUKSET

YRITYSVIERAILUT JA YHTEISTYÖ LÄHISEUDUN YRITYSTEN KANSSA

KERHOTOIMINTA

KOULUN OMAT PROJEKTIT

YRITYSKYLÄ ALAKOULU

TAPAHTUMAT JA TEEMAPÄIVÄT

YLÄKOULU

PERINTEISEN TET-JAKSON LISÄKSI TUTUSTUKAA MYÖS ETÄTET-TARJONTAAN JA YES YRITYS- JA TYÖELÄMÄKUMMEIHIN

OHJAUKSEN AVULLA ON MAHDOLLISTA VAIKUTTAA OMAN ELÄMÄN SUUNNITTELUUN JA PÄÄTÖSENTEKÖÖN

YRITYSVIERAILUT JA YHTEISTYÖ LÄHISEUDUN YRITYSTEN KANSSA

KESÄTYÖT

KESÄYRITTÄJYYT

KOULUVIERAILIJAT JA PUHUJAT

HARRASTUKSET

VALINNAISET OPINTO-JAKSOT JA PAINOTUKSET

4H-YRITTÄJYYT JA MUU TOIMINTA

OPPILASKUNNAT

OPPILAANOHAUS

YRITYSKYLÄ YLÄKOULU

PROJEKTIT

TAPAHTUMAT JA TEEMAPÄIVÄT

YRITYSYHTEISTYÖ TARJOAA TYÖELÄMÄÄN POHJAAVIA OPPIMISKOKEMUKSIA LÄHIYMPÄRISTÖSSÄ

HAASTE! KYSY YRITTÄJIEN PAIKALLISYHDISTYKSELTÄ APUA YRITYSPROJEKTIN LÖYTÄMISEKSI ESIM. INNOVAATIOLEIRILLE, TAI JÄRJESTÄKÄÄ ALUEELLA BUSINESS RACE.

YRITTÄJÄN PÄIVÄNÄ 5.9. JUHLISTETAAN YRITTÄJYYTTÄ! KYSY PAIKALLISELTA YRITTÄJÄJÄRJESTÖLTÄSI VINKKEJÄ TAI VIERAILIJOITA YRITTÄJÄN PÄIVÄN TAPAHTUMAAN & NOSTAKAA LIPPU SALKOON!

PAIKALLISET, KANSALLISET JA KANSAINVÄLISET KILPAILUT TARJOAVAT NUORILLE VERKOSTOITUMISMAHDOLLISUUKSIA JA KOKEMUKSIA. TAITAJA, TAITAJA9, TALOUSTAITOKILPAILU JA USKALLA YRITTÄÄ! OVAT MUUTAMIA KANTA-HÄMEEN OPETTAJILLE SUUNNATUSSA YRITTÄJYYSKASVATUKSELYSSÄ MAINITUISTA KILPAILUISTA. TIESITKÖ, ETTÄ USKALLA YRITTÄÄ -FINAALIVOITTO & EDUSTUSPAIKKA KANSAINVÄLISEEN GEN-E KILPAILUUN TULI VUONNA 2023 HÄMEENLINNAAN?

2. ASTE

OPINTOJEN NIVELVAIHE

YRITTÄJÄN PÄIVÄ 5.9.

PROJEKTIOPINNOT

VÄYLÄOPINNOT KORKEA-ASTEELLE

VUOSI YRITTÄJÄNÄ

HARJOITTELUT

YHTEYS PAIKALLISIIN TOIMIJOIHIIN JA VERKOSTOITUMINEN

KESÄYRITTÄJYYT

KESÄTYÖT

HARRASTUKSET

4H-YRITTÄJYYT JA MUU TOIMINTA

OPINTOJEN NIVELVAIHE ON LUONTEVA PAIKKA YRITTÄJYYSKASVATUKSELLE. YHDESSÄ UUTEEN ORIENTOITUMINEN, TUTORTOIMINTA JA RYHMÄYTYMINEN OVAT JO ITSESSÄÄN YRITTÄJYYSKASVATUSTA.

TIETOA JA TUKEA TYÖELÄMÄÄN NUORILLE

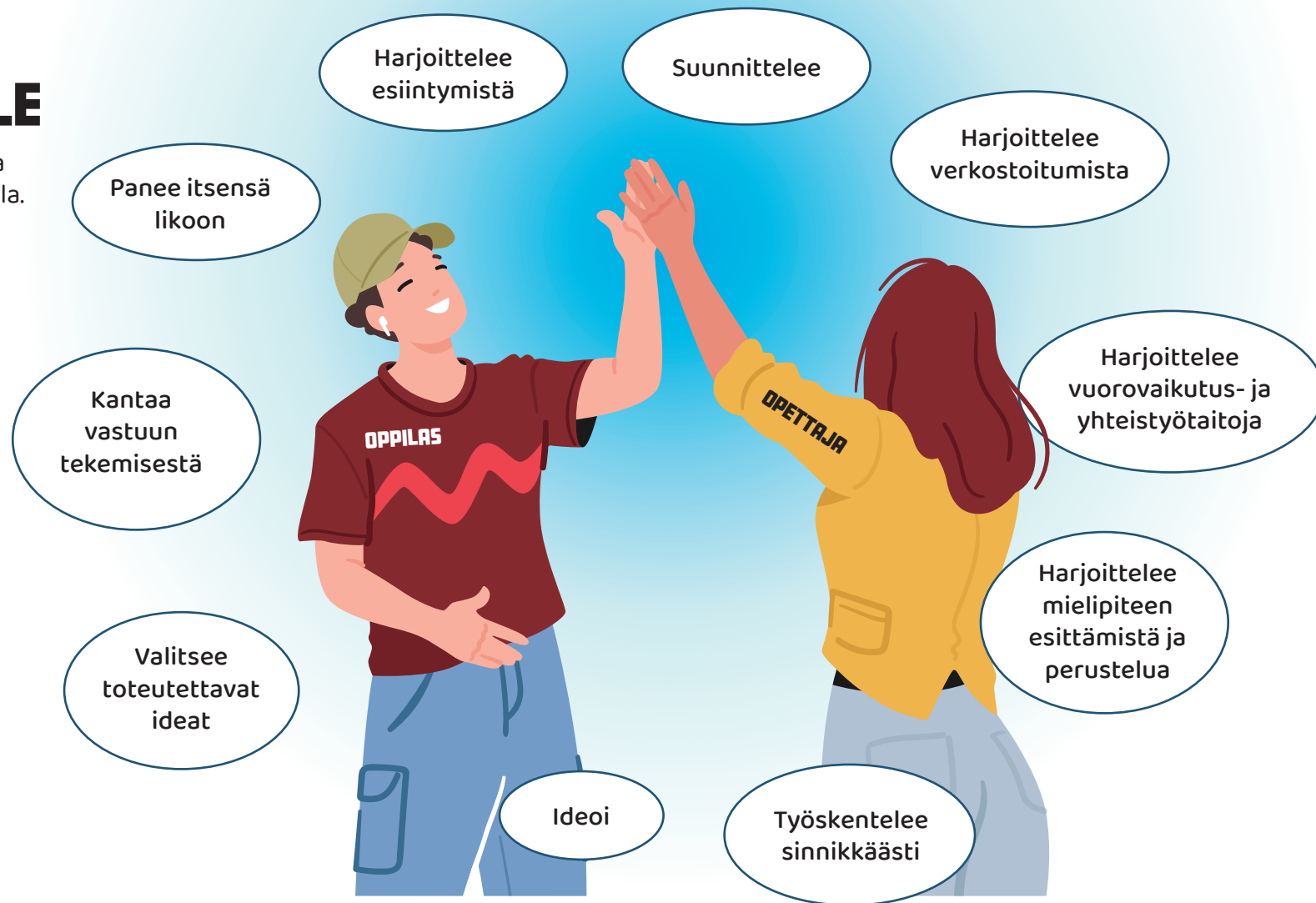
Nuorten tarve työelämätiedolle ja halu tutustua elinkeinoelämään näkyy valtakunnallisella tasolla.

NYT NUORTEN TULEVAISUUSRAPORTTI 2023

- 40 % nuorista ajatteli voivansa toimia tulevaisuudessa yrittäjänä
- 32 % nuorista vierasti ajatusta omasta yritystoiminnasta
- 28 % nuorista oli asiasta epävarmoja
- 55 % nuorista halusi, että koulussa kerrottaisiin lisää työelämästä.

YSIMITTARI-TUTKIMUS 2020-2022

- 44 % vastaajista piti yrittäjyyttä mahdollisena tulevaisuudessa
- 35 % ei nähnyt itseään yrittäjänä tulevaisuudessa
- 21 % oli asiasta epävarmoja
- 34% vastaajista koki, että koulu oli tarjonnut riittävästi tietoa yrittäjyydestä

KÄÄNNETÄÄN TYÖELÄMÄPELKO TYÖELÄMÄINNOKSI!

Koulutus periytyy edelleen helposti sukupolvelta toiselle.

Alueelliset erot ovat merkittäviä nuorten kesätöihin hakutumisessa ja pitovoimassa.

Epävarmuus omista valmiuksista ja suunnitelmista varjostaa nuorten tulevaisuudenuskoa.

Puhutaan nuorille hyvää työelämästä, mutta ei vältellä myöskään haastavampia aiheita, kuten sukupuolittuneisuus alavalinnoissa.

Tuetaan jokaisen nuoren valmiuksia tehdä omannäköisiään valintoja.

Vastataan nuorten haluun oppia työelämästä. Työelämätaitoja voi ja pitää harjoitella. Laajennetaan työelämäyhteistyötä ja kehitetään TET-jaksoja.

NYT Nuorten tulevaisuusraportti 2022

TUKEA OPETTAJALLE

Yrittäjyyskasvatuksen voi ottaa osaksi opetusta myös ilman useita kuukausia kestävää opintojaksoa.

Yrittäjyyskasvatuksen parasta antia on yhdessä tekeminen ja innostuminen.

IDEOITA YHTEISTYÖHÖN

ERILAISET LEIRITOTEUTUKSET

Sopisiko teille muutaman tunnin mittainen pyrähdys, vai useamman päivän toteutus? Leiri on hyvä väylä kokeilla yhteistyötä yritysten kanssa, tai laittaa vaikka lukuvuosi innostavasti käyntiin.

Innovaatioleiri, **Yrittäjyysleiri** tai **Hackathon**
Innovaatioleiri, Yrittäjyysleiri tai Hackathon sopii esimerkiksi yläkoulun ja toisen asteen, tai toisen ja korkea-asteen nivelvaiheisiin, lähiseudun toimijoiden kanssa verkostoitumiseen, lukuvuoden aloitukseen tai yrittäjyysopintojakson startiksi. Leirin ohjaukseen voi ottaa mukaan esim. vanhemmat opiskelijat.

Leirin aikana voidaan innovoida liiketoimintaa, ideoida uutta tai työskennellä oikeiden haasteiden parissa – tiimien oman innostuksen ja ideoiden pohjalta. Ideoita kehitetään eteenpäin tiimeissä, yhdessä asioista oppien ja ongelmia ratkoen innostavassa ympäristössä. Tiimit voivat jatkaa liikeidean kehittämistä ja toteuttamista esim. Vuosi yrittäjänä -ohjelmassa.

IDEOITA YHTEISTYÖHÖN

Verkostoitumisvinkki!

Pyydä leirin tehtävä lähiseudun yritykseltä, kunnalta tai kaupungilta ja kutsu tuomariin paikallisia yrittäjiä!

Teemoitettuja leirejä

Leirirunkoa ja rasteja voi painottaa erilaisten ryhmien ja tilanteiden tarpeisiin. Alla muutamia toteusvaihtoehtoja.

Innovaatioleirillä keskitytään innovointiin ja ideoiden esittämiseen. Tällöin leiri koostuu pääosin liiketoimintarasteista. Tiimirasteja käytetään leirin alussa lämmittelyyn ja riittävään tutustumiseen.

Tiimi- ja yhteistyöleirillä keskitytään yhdessä toimimiseen eri tavoin. Myös tällöin voidaan innovoida, mutta pääpaino on lopputuotoksen sijaan prosessissa. Painottamalla tiimitoimintarasteja voidaan myös rakentaa erinomainen *toiselle asteelle niveltymisspäivä tai muu ryhmäytymispäivä*.

Leirin voi toteuttaa yhden päivän mittaisena, tai jakaa pienempiin osiin ja toteuttaa usean päivän aikana. Leirirasteja valitsemalla voi leirin rakentaa kunkin ryhmän tarpeen mukaan.

Ideille siivet myös etänä

Innovaatioleiristä tai yrittäjyysleiristä saa rakennettua innostavan kokonaisuuden myös verkkoon.

Vinkki: Verkkototeutus mahdollistaa luovuuden yhteistyötahojen etsimisessä, kun osallistuminen ei vaadi matkustamista. Opiskelijat voi ottaa mukaan miettimään mahdollisia yhteistyöyrityksiä.

Kansainvälisen elementin leiriin saa esimerkiksi kutsumalla tuomaristoon tai opiskelijoiden sparraajaksi vieraan ulkomailta.

INNOVAATIOLEIRIN YHTEISTOTEUTUS KAHDEN OPPILAITOKSEN VOIMIN

Forssan lukio ja FAI toteuttavat Innovaatioleirin etänä, mutta yhdessä.

Forssassa innovaatioleiri toteutetaan kahden oppilaitoksen yhteisenä etäleirinä n. 5 tunnin aikana. Yhteisen toteutuksen aikana lukion ja ammattiopiston opiskelijat pääsevät työskentelemään yhdessä oikeiden ja paikallisten yrityshaasteiden parissa.

Leiri suoritetaan tiimeissä ja tiimit muodostetaan molemmista oppilaitoksista sekaisin. Leiri toimii näin luontevana kohtaamispaikkana, ja opiskelijat

pääsevät tutustumaan toisiinsa yhteisen työskentelyn ohessa.

Leiri etenee rastitehtävien avulla toimeksiantoa ratkoen. Lopuksi kaikki työt esitellään yhteisessä virtuaalisessa lopputapahtumassa, jossa toimeksiantaja on myös kuulemassa ja palkitsemassa parhaat.

Innovaatioleirin etätoteutus on erinomainen tapa ryhmäyttää useammassa toimipisteessä opiskelevat opiskelijat, tai luoda yhteistyötä toisen oppilaitoksen kanssa – kuten Forssan esimerkissä.

MATALALLA KYNNYKSELLÄ KOKEILTAVIA IDEOITA

TUO ASIAANTUNTIJAT OPPILAIDEN LUOKSE JA KUTSU YRITTÄJÄ VIERRAILULLE

Kouluvierailijat sopivat moneen

- Kutsu oppitunnille, urapäiville, rekrytapahtuman yhteyteen tai vaikka Yrittäjän päivänä yrittäjä vierailulle. Esimerkiksi NYTiltä voi tilata Kanta-Hämeen omat lähettäjä kertomaan yrittäjyydestä nuorilta nuorille.
- Alueen 4H-yhdistykseen voi ottaa yhteyttä esimerkiksi 4H-yrittäjyydesittelyjen tiimoilta ja kutsua edustajan kertomaan 4H-yrittäjyydestä
- Yhdistä nuoren yrittäjän vierailuun yrittäjyyden asiantuntijan puheenvuoro. Kysy apua puhujan etsimiseen esim. Hämeen Yrittäjiltä

Vinkki: vierailun ei tarvitse olla perinteinen puhekeikka, vaan yhteistyön voi yhdistää opinto-ohjel-

maan esim. mentorointina. Yrittäjää voi pyytää esim. sparraamaan nuorten ideoita tai kertomaan omasta asiantuntija-alastaan. Koulun ulkopuoliset asiantuntijat antavat ajankohtaista tietoa työelämän ilmiöistä ja tuovat usein innostavia näkemyksiä koulutyöhön.

IDEAKORTIT OPETUKSEEN

Yritys Hyvä -ideakortit yrittäjyyskasvatukseen Opinkirjo kehittämiskeskuksen materiaali-pankista löydät kootusti yrittäjyyteen liittyviä tehtäviä, joiden avulla tuot yrittäjyyden ja yritteliäisyyden luontevasti osaksi eri oppiaineita. Ota kokeiluun esim. maksuttomat Ideakortit, joiden tehtävät sopivat yksilötyöskentelyn lisäksi yhdessä tehtäväksi.

MATALALLA KYNNYKSELLÄ KOKEILTAVIA IDEOITA

CIRCULA KIERTOTALOUS- JA YRITTÄJYYSPELI

Pelin avulla opitaan ymmärtämään kiertotaloutta käytännön tasolla, yritystoiminnan ja kuluttamisen näkökulmasta. Peliä voi käyttää myös liike-ideoiden kehittämiseen.

Vinkki: Circula-peli sopii hyvin esim. 24h -leirin aloitukseen tai Vuosi Yrittäjänä -ohjelman käynnistykseen. Opiskelijoita voi herätellä yrittäjyyden teemoihin esim. omien vahvuuksien tunnistamisen kautta: YES Yrittäjyydestiä.

Yhteistyötä yritysten kanssa? Yritysten ja tuotteiden ideointi on vielä motivoivampaa, jos lähtökohtana käytetään paikallisten yritysten aitoja, saatavilla olevia ylijäämäresursseja. Kysykää rohkeasti hyödynnettävää materiaalia läheisiltä yrityksiltä.

JÄRJESTÄKÄÄ OMA TAPAHTUMA

Oman tapahtuman järjestäminen antaa opiskelijoiden ideoille tilaa. Kokeilkaa järjestää esim. Pop-up -myymälä tai tapahtuma.

Tuotteet ja palvelut voidaan ideoida ja valmistaa esimerkiksi yrittäjyysskurssilla, tai eri oppitunneilla. Tilojen ja kulujen kattamisessa kannattaa hyödyntää yhteistyötä ja selvittää, miten esimerkiksi kauppakeskukset, paikalliset yritykset ja yrittäjäjärjestöt, kunta tai kaupunki voisivat osallistua. Myös nuoret voidaan osallistaa sponsorien hankintaan.

Vinkki: tehkää yhteistyötä, ja jakakaa tapahtuman tilat toisen luokan, ryhmän tai oppilaitoksen kanssa.

MATALALLA KYNNYKSELLÄ KOKEILTAVIA IDEOITA

OPISKELIJAT SUUNNITTELEMAAN

Tässä mallissa oppilaat tai opiskelijat pääsevät suunnittelemaan tuotteen tai sen ulkoasun oppilaitokselle, yhteistyökumppaniyritykselle tai kunnalle. Suunnittelun voi toteuttaa ideakilpailuna, jossa oppijat ideoivat tuotteen luokkina tai pienempinä ryhminä. Kysykää kilpailun tuomariston paikallisia yrittäjiä ja yritysten edustajia!

Vinkki: Ideointi voi olla tuotteen ideoinnin lisäksi esim. tapahtuman, tai sosiaalisen median julkaisun suunnittelua. Kysykää lähiseudun yrityksiltä tai muilta toimijoilta, löytyisikö heiltä tapahtumaa, tuotetta tai palvelua, jonka suunnitteluun opiskelijat voisivat osallistua.

VALMIITA OHJELMIA

Vuosi Yrittäjänä -ohjelma antaa toisen asteen opettajalle avaimet käteen -ratkaisun yrittäjyyden opettamiseen.

Opettajan ei tarvitse olla itse yrittäjyyden konkari, vaan hän saa tukea materiaalin käyttöönotossa ja ohjelmien toteuttamisessa.

Ohjelma sisältää opettajalle valmiit materiaalit opetusta varten. Opettajalle tarjotaan tukea ohjelman käyttöön.

Ohjelmasta on versiot yläkouluille, toisen asteen oppilaitoksille ja korkeakouluille.

Vuosi Yrittäjänä ohjelma on käytössä useissa toisen asteen oppilaitoksissa Kanta-Hämeessä.

Ohjelman sisällöissä on huomioitu ammatillisen koulutuksen perusteiden oppimistavoitteet, ja lukio-opiskelijat pääset harjoittelemaan laaja-alaista osaamista LOPS21:n tavoitteiden mukaan.

- Ohjelma sopii esimerkiksi yritystoiminnan suunnittelu ja yrityksessä toimiminen -tutkinnon osien suorittamiseen.
- Tutustu esim. Forssan ammatti-instituutin Yrittäjyyspuu -malliin [täältä](#).

VALMIITA OHJELMIA

Sijoittajakoulu on digitaalinen oppimateriaali lukioille ja ammatillisille oppilaitoksille, jossa opiskellaan sijoittamisen ja osakesäästämisen perusteita. Sijoittajakoulu koostuu kuukausittaisista oppitunneista, joissa opettajan johdolla perehdytään sijoittamiseen ja oman talouden hallintaan.

Kurssin aikana opiskelijat laativat säästämissuunnitelman ja kokeilevat sijoittamista käytännössä. Jokaista sijoittajakoulun oppituntia varten on laadittu selkeät pedagogiset ohjeet, eli opettajan ei tarvitse olla sijoittamisen ammattilainen kurssia

opettaakseen. Sijoittajakoulun opetussuunnitelmaan sisältyy tapaamisia tukevia vierailuja erilaisiin tapahtumiin ja yrityksiin.

Oppimateriaali sisältää myös vierailuihin liittyvät valmiit harjoitukset. Sijoittajakoulu on opetussuunnitelmien ulkopuolinen, koulukohtainen opintokokonaisuus. Sen tavoitteita voidaan kuitenkin arvioida yhteiskuntaopin sekä matematiikan LOPS21-tavoitteiden määrittelyn kautta sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Sijoittajakouluun osallistuvat oppilaitokset voivat etsiä itselleen yrityssponsorin. Sijoittajakoulun yhteyteen voi rakentaa myös hienon tapahtuman kuten [Hämeenlinnassa](#) tehdään.

MITEN VUOSI YRITTÄJÄNÄ SIJOITETAAN TOISELLE ASTEELLE?

Koko lukuvuosi 1. tai 2. vuonna (+ kesäyrittäjäys)

- lähitunnit 1 x 90 min /vko
- lähitunnit 2–3 x 75 min /vko
- sijoitettu vähiten valittujen kanssa samaan palkkiin

Kalenterivuosi 1. vuoden tammi-kuusta 2. vuoden joulukuuhun sis. kesäyrittäjäys

- lähitunnit 1 x 75 min /vko, palkki 7–8 joille ei koepäivää varattuna ja muutkin aineet käyttävät
- VY:tä edeltää Innovaatioleiri

Lukuvuosi 1. tai 2. vuonna

- lähitunnit 1. periodissa, loput tapaamiset pitkällä välitunneilla ja hyppytunneilla
- oppituntien ulkopuolinen, tavataan sopimuksen mukaan lounastauoilla, välitunneilla ja hyppytunneilla, yhteydenpitoon Whatsapp-ryhmä
- lähitapaamiset tarvittaessa n. 1 x 75 min/kk, lukion lukujärjestyksessä vapaat paikat ke–to klo 14–15, tapaa myös muuten koulun arjessa

Oppitunnit 3 viikon välein lukujärjestyksessä tiistaisin klo 8–11

Yrittäjäys ja bisneslinja

- Osa yrittäjäyden suurempaa kokonaisuutta, 1. vuonna koko vuoden 2 x 90 min/vko (max 30 min teoria + omaa työskentelyä)
- 2. vuonna yrilinjalle ”pakollinen valinnainen”, lähitunnit vain 1. jaksossa, jonka jälkeen tarvittaessa n. 1 krt/kk päivän päätteeksi tai lounastauolla
- 2. vuonna 2.–4. periodissa, 3 x 75 min /vko

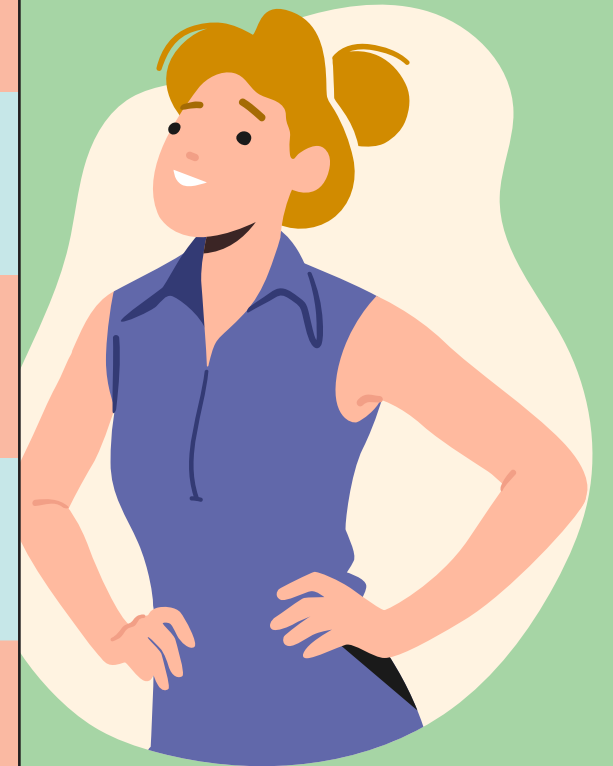
Tapahtumia ja vierailuja myös koulupäivien ulkopuolella

MITEN VUOSI YRITTÄJÄNÄ SIJOITETAAN TOISELLE ASTEELLE?

YTO- aineissa	<ul style="list-style-type: none"> • Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta 1 osp • n. 6 vkoa • Teoriaan keskittyen, voi myös mahdollistaa käytännön tekemisen
Valinnainen kurssi	<ul style="list-style-type: none"> • Yritystoiminnan suunnittelu 15 osp • Yrityksessä toimiminen 15 osp • Myös monialaisesti
Ammatillisen tutkinnon osien suorittaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Voi suorittaa yhden tai useamman ammatillisen tutkinnon osan, tai koko tutkinnon.
Projektin toteuttaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Opinnollistaminen: projektin ohessa opitaan yrityksen pyörittämisestä (esim. tapahtuma, esitys, koulun kahvila, tms.)
Teoriakurssina	<ul style="list-style-type: none"> • Itsenäisesti tai opettajavetoisesti • Vuosi yrittäjänä -verkkoympäristössä, tai oppilaitoksen omalla alustalla

VALMITA OHJELMIA JA ESIMERKKEJÄ

Oman talouden hallinta on oppimateriaalikokonaisuus talouden hallinnan opettamiseen lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Kurssilla nuoret oppivat tulevaisuuden taitoja innostavasti oikeiden työelämäesimerkkien avulla.

Lukion opetussuunnitelma

Oppimateriaali linkittyy lukion arvoperustaan, työelämävalmiuksien luomiseen, matemaattisten valmiuksien kehittämiseen ja hyödyntämiseen, talouden suunnitteluun, historian opetuksen globaalin talouden opetukseen, yhteiskuntaopin talousosaamiseen ja taloustietoon linkittyviin osioihin, sekä opinto-ohjaukseen liittyvään oman talouden hallinnan opetukseen.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojen perusteet

Oppimateriaali liittyy erityisesti oman talouden hallinnan tavoitteisiin, Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen -opintoihin sekä matemaattisten valmiuksien kehittämiseen ja näiden taitojen soveltamiseen.

Työelämäosaaminen oppimateriaalin avulla nuorta kannustetaan suunnittelemaan tulevaisuuttaan ja vahvistamaan omia jatko-opinto- ja työelämävalmiuksiaan.

Lukion opetussuunnitelma

Oppimateriaali linkittyy tulevaisuuden työelämän tarpeisiin vastaamiseen. Materiaalia voidaan hyödyntää elämäntaitojen, yhteiskunnallisen osaamisen ja laaja-alaisen osaamisen opettamiseen. Materiaalia voi hyödyntää myös työelämälinkityksenä yksittäisten tieteenalojen opetukseen. Erityisesti materiaali soveltuu opinto-ohjaukseen OP 2 -kurssiin.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojen perusteet

Oppimateriaali kytkeytyy erityisesti Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen -kokonaisuuteen, kuten yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen, työelämässä toimimiseen, opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiuksiin sekä työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

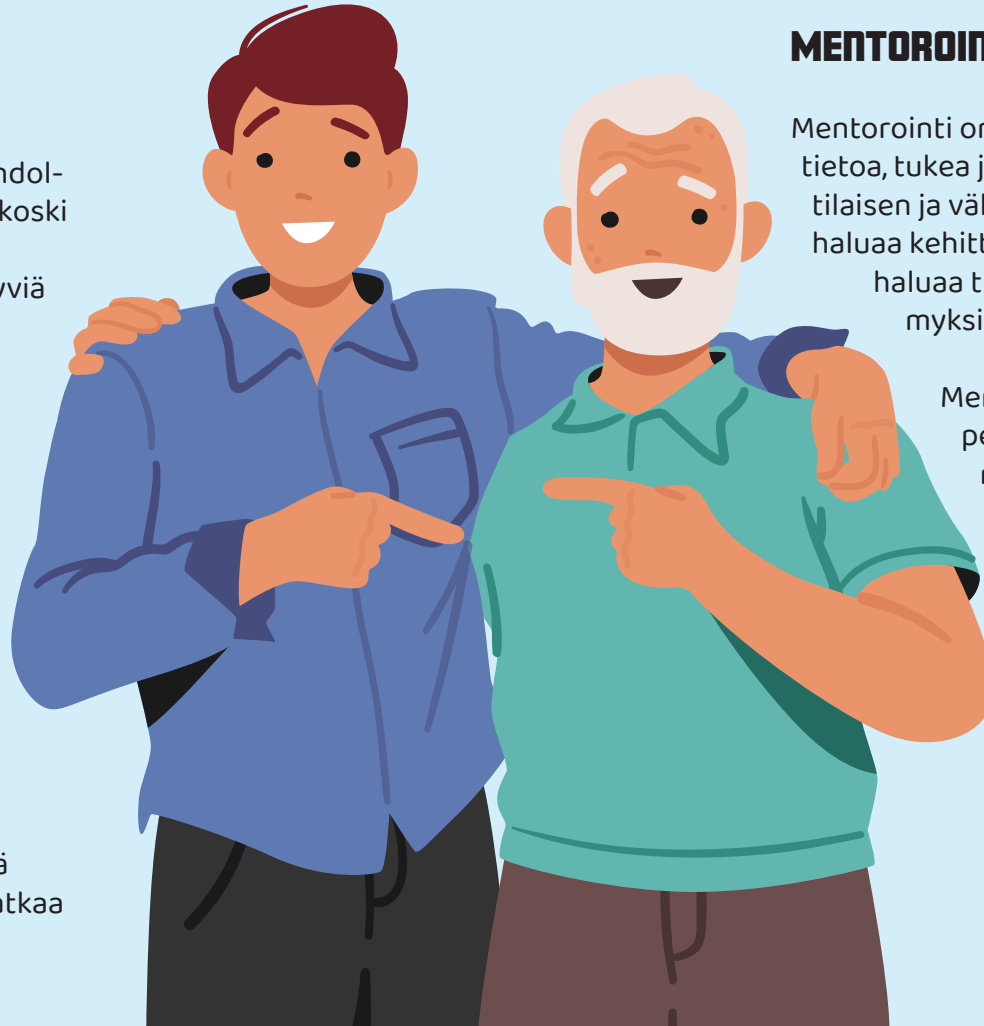
VALMIITA OHJELMIA JA ESIMERKKEJÄ

VIERAILUITA & PIDEMPÄÄ YRITYSYHTEISTYÖTÄ

Hyvä esimerkki pidemmän yritysysteistyön mahdollisuuksista on Tervakosken yhteiskoulu ja Tervakoski Oy, jotka ovat tehneet yhteistyötä johon sisältyi esim. tehdasvierailu, yrityksen toimintoihin liittyviä oppitunteja ja yhteisen QR-koodiprojektin toteuttaminen.

Jatkuvaa yhteistyötä voi rakentaa esimerkiksi kummitoiminnan avulla. Perinteisesti kummitoiminta on esimerkiksi oppilaitosvierailuja, tai opiskelijoiden vierailuita yritykseen. Kummit voi kuitenkin hyödyntää myös opetushenkilöstön osaamisen kehittämisessä: kummit voivat toimia opettajien mentoreina, tarjota TET-paikkoja opettajille ja kehittää opettajien työelämäntuntemusta.

Kerro yhteistyötaholle opetuksen teemoista, ja suunnittele yhteistyölle jatkoa: milloin ja missä voisitte tavata uudelleen? Voisiko yhteistyötä jatkaa tulevaisuudessa muiden aiheiden yhteydessä?

MENTOROINTIA LUKIOON

Mentorointi on menetelmä, jossa voidaan jakaa tietoa, tukea ja ajatuksia kokeneemman ammattilaisen ja vähemmän kokeneen osaajan, joka haluaa kehittyä ja kasvaa ammatillisesti sekä haluaa tukea työelämään liittyviin kysymyksiin, välillä.

Mentorointi tuo lukio-opiskelijalle perspektiiviä oman tilanteen hahmottamiseen, konkreettista apua arjen haasteista selviämiseen sekä ennen kaikkea tukea tulevaisuuden suunnitteluun. Lataa Mentorointia lukioon -opas [täältä](#).

VALMIITA OHJELMIA JA ESIMERKKEJÄ

YHTEISTYÖTÄ MUIDEN OPPILAITOSTEN KANSSA

- Esimerkiksi valinnaisen yrittäjyyssopintojakson, Vuosi Yrittäjänä -ohjelman ja Yrittäjyysleirin voi toteuttaa toisen oppilaitoksen kanssa yhteistoteutuksena.

Yhteistyötä toisen oppilaitoksen kanssa kannattaa kokeilla myös esimerkiksi opintojaksojen loppupahtumien, tai erilaisten teemapäivien yhteydessä. Yhdessä tekemällä saadaan näyttävämpiä tapahtumia & verkostoitumismahdollisuuksia opiskelijoille. Katso miten esimerkiksi Tavastia ja HAMK toteuttivat Diili-työskentelyn.

Vinkki:

Tiesithän Yrittäjyyden osaamismerkistä?

Osaamismerkin avulla opiskelija voi osoittaa esimerkiksi yrittäjyysopinnoista tai koulun ulkopuolella hankittua yrittäjyysosaamista.

Osaamismerkki tarjoaa opiskelijalle vahvan näytön työnhakuun.

BIKING
TO WORK
BE
GREEN

AMAZING BUSINESS RACE

Amazing Business Race on teemapäivä, jossa oppilaat tai opiskelijat kiertävät pienryhmissä lähiympäristön yrityksiä ja suorittavat niissä rastitehtäviä.

Tavoitteena on lisätä koulujen ja yritysten välistä yhteistyötä, kehittää oppijoiden yrittäjämäistä asennetta ja lisätä heidän tietouttaan lähialueen yrityksistä ja yrittäjyydestä. Tapahtumassa sisäisen yrittäjyyden valmiudet ja taidot kuten luovuus, innovatiivisuus, itseohjautuvuus, ryhmätyötaidot, käytöstavat ja ongelmanratkaisu tulevat tutuksi.

Jokaisessa yrityksessä on tehtävärasti, jonka yritys ja oppilaitos ovatideoineet etukäteen. Rastisuorituksen arvioivat joko toiset oppilaat, opettajat tai yrityksen edustajat.

YRITTÄJYYS- JA TYÖELÄMÄVALMENTAJAT VERKOSSA

JEKKU on osaamisympäristö, jossa oppijat voivat tunnistaa, kehittää ja sanoittaa omaa työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Duunikoutsi on 13–25-vuotiaille nuorille suunnattu maksuton työelämäsovellus.

Sovelluksen sisältö on tarkoitettu erityisesti nuorille, jotka ovat hakemassa:

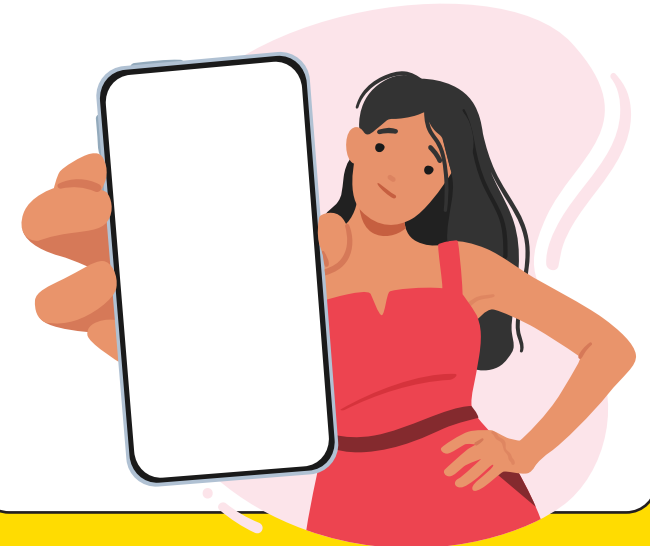
- TET-jaksolle
- Kesätöitä, harkkapaikkoja tai osa-aikatyötä
- Työpaikkaa

Sovelluksesta löytyy seuraavat kieliversiot:

- Englanti, selkosuomi, ruotsi, somali, arabia ja venäjä

Bisnespeli on verkkopohjainen pelisovellus, jolla yrittäjyydestä kiinnostuneet voivat täyttää luontevasti ja helposti liiketoimintasuunnitelmaa seuraamalla pelin tarinaa. Pelissä pelaaja seikkailee toimitasankarin mukana, ja vastaa kysymyksiin yritysideoista, joiden pohjalta pelaaja kehittää idealleen liiketoimintasuunnitelman.

IDEOITA YRITTÄJÄN PÄIVÄKSI 5.9.

- Nostakaa lippu salkoon yrittäjyyden kunniaksi!
- Kysy Yrittäjän päivän haasteesta lähimmältä Yrittäjien paikallisyhdistykseltäsi
- Forssassa torilla tapahtui vuonna 2023 – olisiko teidänkin torillanne tilaa?
- Kilpailuista kipinää! Katso miten Hämeenlinnassa tehdään yhteistyötä tapahtuman merkeissä mm. Hämeenlinnan Yrittäjien kanssa: TGB
- Suunnitteluvastuuta opiskelijoille; toteuttakaa toiveiden mukainen tempaus ja ottakaa opiskelijat mukaan ideointiin
- Vieraat tekevät juhlan. Pyytäkää yrittäjä vierailulle oppilaitokseen – kysy apua esim. NYT, Hämeen Yrittäjät

ALUEELLASI TUKENA - HÄMEEN YRITTÄJÄT RY

Paikallisiin yrityksiin tutustuminen on väylä tehdä paikallista elinkeinoelämää ja mahdollisuuksia tutuksi nuorille, sekä tarjota työelämään pohjaavia oppimiskokemuksia lähiympäristössä.

- Ota yhteyttä lähimpään Yrittäjien paikallisyhdistykseenne, kun tarvitset apua tai ideoita työelämäyhteistyöhön.
- Yrittäjät voivat auttaa oppilaitostanne esimerkiksi alueen yrittäjien kanssa verkostoitumisessa, seutukunnallisen yhteistyön aloittamisessa, tilojen etsimisessä opiskelijoiden projekteja tai oppilaitoksen tapahtumia varten.
- Kysy myös Yrittäjien edustajaa kertomaan yrittäjyydestä oppitunnille, tai apua yritysvierailun järjestämiseen opiskelijoille!

Forssan Yrittäjät
Hattulan Yrittäjät
Hauhon Yrittäjät
Hausjärven Yrittäjät
Humppilan Yrittäjät
Hämeenlinnan Yrittäjät
Janakkalan Yrittäjät
Jokioisten Yrittäjät
Lammin Yrittäjät
Lopen Yrittäjät
Rengon Yrittäjät
Riihimäen Yrittäjät
Tammelan Yrittäjät
Ypäjän Yrittäjät

MUITA TOIMIJOITA ALUEELTA

4H

NYT

UUSYRITYSKESKUS
FORSSAN YRITYSKEHITYS OY
YRITYSVOIMALA

OHJAAMO
TE-TOIMISTON YRITYSPALVELUT

TILOJA JA TAPAHTUMIA NAAPURISSA

HÄMEENLINNA PARKKI BUSINESS PARK

Hämeenlinnan PARKKI Business Park on aina auki yrityksille sekä opiskelijoille! Tarvitsetko työtiloja ryhmätyöhön? Haluatko hyödyntää studiota videoiden kuvaamiseen tai podcastin nauhoittamiseen? Tahtoisitko verkostoitua alueen yritysten kanssa? Suunnitteletko tapahtuman järjestämistä? Ole yhteydessä Parkkiin.

PARKKI Business Park tarjoaa Hämeenlinnan alueen opiskelijoille myös maksuttoman opiskelijajäsenyyden, jonka avulla opiskelija voi käyttää Parkin tiloja.

Hämeenlinnan keskustassa sijaitsevassa PARKKI Business Parkissa järjestetään lisäksi maksuttomia yritystapahtumia lähes joka viikko! Parkilla kannattaakin vierailla ainakin kerran lukuvuodessa.

YRITYSVOIMALA

YritysVoimala tarjoaa maksutonta neuvontaa kaikille toimiville yrityksille sekä yrityksen perustajille Hyvinkään – Riihimäen talousalueella.

Neuvonta kattaa yrityksen perustamispalvelut, liiketoiminnan kehittämisen ja suunnittelun avustamisen sekä neuvontaa markkinointiin, hallintoon, henkilöstöasioihin, sukupolven vaihdoksiin ja rahoitukseen liittyvissä asioissa. YritysVoimala avustaa yrityksiä myös verkostoitumisessa, kansainvälistymisessä ja toimitilojen etsimisessä alueelta.

Perusneuvonnan lisäksi YritysVoimala järjestää tietoiskuja kumppaniverkoston kanssa ajankohtaisista aiheista. Mm. 'Alkaisinko yrittäjäksi'-seminaarit valottavat käytännönläheisesti mitä yrittäjyys tarkoittaa. Tietoiskut ja seminaarit ovat avoimia myös opiskelijoille, eli tervetuloa osallistumaan!

TILOJA JA TAPAHTUMIA NAAPURISSA

FORSSAN YRITYSKEHITYS

Forssan Yrityskehitys Oy tarjoaa maksutonta neuvontaa aloittaville, toimiville ja lopettaville yrityksille Forssan seudulla. Neuvomme ideasta alkuun, autamme perustamaan yrityksen ja etsimme kanavia rahoituksen löytämiseen. Saat tukea liiketoiminnan kehittämisen vaiheissa niin kotimaan kuin kansainvälisten markkinoiden ollessa ajankohtaisia. Yrittäjäksi on monta tietä ja autamme yrityksen ostamisessa, omistajanvaihdoksessa tai osakasyrittäjyyden kautta.

Toimitilapörssistä löydät ajantasaista tietoa myytävistä ja vuokrattavista toimitiloista ja isännöitsijä on soiton päässä etsimään kanssasi toimintaasi sopivia kohteita! Tarjoamme nuorille harjoittelupaikkoja ja etsimme yhdessä sopivia päättötyö kohteita, ovet ovat aina avoinna tulla vierailulle isommalla tai pienemmällä porukalla.

TAPAHTUMIA KANTA-HÄMEESSÄ JA KAUEMPANA

Kanta-Hämeen osaaminen maailmankartalle!

TEKIJÄ

TEKIJÄ Forssa & Hämeenlinna Työllistymisen, oppimisen ja verkostoitumisen suur-tapahtuma. Tapahtuma kokoaa yhteen Hämeenlinnan ja Forssan seudun opiskelijat, työnhakijat, yrittäjyydestä kiinnostuneet ja eri alojen yritykset, oppilaitokset ja työllisyyden hoidon toimijat

USKALLA YRITTÄÄ!

Uskalla Yrittää Häme -aluetapahtumassa ja -kilpailussa ovat mukana Vuosi Yrittäjänä -ohjelmaan osallistuvat nuoret ja NYT-yritykset Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen alueelta. Tervetuloa tutustumaan paikallisten nuorten yrityksiin! **Teiltä seuraavat voittajat?**

LINNAN TURNAJAISET

Linnan Business Turnajaiset on kolmen tason valmennusohjelma hämeenlinalaisille yrityksille. Koko vuoden kestävä ohjelma tarjoaa yrityksille mahdollisuuden hyödyntää ulkopuolista asiantuntija-apua, rahoitusta sekä näkyvyyttä. Näyttävä finaali on hyvä vierailukohde opiskelijaryhmille.

TIESITKÖ, että Kanta-Häme on yksi Uskalla Yrittää! -kilpailuiden menestyneimmistä maakunnista? Vuonna 2023 Hämeenlinalainen VAPU edusti Ammattiopisto Tavastiaa ja Suomea 2023 Euroopan suurimmassa nuorten yrittäjyyskilpailussa Istanbulissa. Teiltä seuraavat voittajat?

TAPAHTUMIA KANTA-HÄMEESSÄ JA KAUEMPANA

Kanta-Hämeen osaaminen maailmankartalle!

YRITTÄJÄN PÄIVÄN TAPAHTUMAT

Esimerkiksi Forssassa järjestettiin vuonna 2023 suuri Yrittäjän päivän tapahtuma opiskelijoille ja Tavastian opiskelijat pääsevät kisailemaan ideoilla. Kysy apua oman tapahtuman ideointiin esim. Hämeen Yrittäjiltä.

TAITAJA

Taitaja-kilpailussa ammattiin opiskelevat nuoret kilpailevat SM-mitaleista ammatillisiin perustutkintoihin perustuvissa lajeissa.

Yrittäjyys on yksi Taitaja-kilpailuiden kesto-temeista.

YRITYS HYVÄ

Yritys Hyvä -kilpailuun osallistumiseen on monta hyvää syytä. Kilpailu kannustaa lapsia ja nuoria luovaan ajatteluprosessiin, omien vahvuuksien tunnistamiseen sekä yritteliäisyyteen ja yrittämiseen.

Se innostaa myös yhdessä ideoimiseen ja tekemiseen. Samalla kilpailu tarjoaa mielekkäitä työtapoja opetussuunnitelman toteuttamiseen eri oppiaineissa.

Vinkki:
Valmis kurssimateriaali
kesäyrittäjyyteen

NYT-kesäyrittäjyydestä on valmis kurssimateriaalipaketti, jota opettaja voi käyttää kesäyrittäjyyteen valmistavana opetusmateriaalina.

Materiaali soveltuu käytettäväksi myös opiskelijoiden itseopiskelumateriaalina kesän aikana.

YRITTÄJYYDESTÄ NUORILLE MAHDOLLISUUS TYÖLLISTÄÄ ITSENSÄ KESÄKSI

Kesäyrittäjyys tarjoaa nuorille mahdollisuuden kokeilla yrittäjyyttä matalalla kynnyksellä, työllistää itsensä omiin mielenkiinnonkohteisiin liittyvillä työtehtävillä, ja ansaita rahaa. Kesäyrittäjyyden avulla nuori voi myös työllistää itsensä alueilla, joilla sopivia kesätyöpaikkoja ei riitä kaikille hakukaille.

Kesätyön tukeminen kesätyöseteliin vertautuvala kesätyötuella yleisty. Esimerkiksi Hyvinkäällä on vuonna 2024 käynnissä Kesäyrittäjä-kampanja, jossa on mukana TE-palvelut, Hyvinkään yrittäjät, YritysVoimala, Hyvinkään kaupunki ja Hyria. Kesäyrittäjä -kampanja on 15–19 vuotiaille nuorille suunnattu yrittäjyysohjelma, jonka aikana nuori saa apua yritysideoinsa käytäntöön viemiseen. Kampanjan kautta kesäyrittäjäksi lähtijöille on tarjolla 300 euron kesäyrittäjätuen lisäksi yrittäjyyskoulutusta, sekä kesäyrittäjämentori.

VINKKAA OPISKELIJOILLE:

CBC-Creative Business Club

Kun bisnes ja hauskuus kohtaavat, syntyy hyviä ideoita. Creative Business Club on nuorten oma verkosto Hämeenlinnassa, joka järjestää vaihtuvia tapahtumia, verkostoitumista ja tilan ideoinnille nuorille. Toimintaan osallistuminen on maksutonta, ja tapahtumissa on vaihtuvat teemat; tarjolla on tietoa aina kansainvälistymisestä sosiaaliseen mediaan. Vinkkaa opiskelijoillesi [CBC:n tapahtumista](#). **Vinkki:** Miltä kuulostaisi samanlainen verkosto myös teidän alueellenne? Kysy paikalliselta Yrittäjien paikallisyhdistykseltä tukea suunnitteluun.

Yrittäjyyden osaamismerkki

Tiesithän [Yrittäjyyden osaamismerkistä](#)? Osaamismerkkin avulla opiskelija voi osoittaa esimerkiksi yrittäjyysopinnoista tai koulun ulkopuolella hankittua yrittäjyysosaamista. Osaamismerkki antaa opiskelijalle vahvan näytön tulevaa työnhakua ajatellen.

4H

4H-yrittäjyys on suunnattu 13–28-vuotiaille nuorille. 4H-yritys on pienimuotoisen yrittäjyyden malli, joka on turvallinen ja ohjattu tapa opetella yrittäjyyttä. Tämä on nuorelle mahdollisuus kokeilla yrittäjyyttä turvallisesti, ohjautusti ja omassa tahdissaan. 4H-yritys ei ole elinkeino, vaan se on harrastukseen perustuvaa toimintaa. 4H-yhdistyksistä löytyy erilaisia harrastus-, koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia. Nuoret työllistyvät yhdistyksessä mm. kerhohajaajiksi tai virikeohjaajiksi. Nuorille suunnattuja koulutuksia on mm. Osaava kerhohajaaja, 4H-yrityskoulutukset, Ajokortti työelämään ja virikeohjaajan -koulutus. Yhdistykset järjestävät nuorille myös erilaista iltatoimintaa ja kursseja. Tutustu [tästä](#) Hämeenlinnan Seudun 4H-yhdistyksen valmennuksiin.

Biscord

Hämeen Te-toimiston That's My Business -hankkeen yhteydessä on tehty Biscord-pelin lisäksi [Discord](#)-kanava, jossa yrittäjyydestä kiinnostuneet pääsevät kysymään asiantuntijoilta apua, verkotoitumaan keskenään ja sparraamaan yritysideaansa helposti ja viihdyttävällä tavalla nuorille tutulla alustalla muiden aiheesta kiinnostuneiden kesken.

Job Shadow

NYTin järjestämässä [Job Shadow](#) -päivässä eri alojen johtajat ja vaikuttajat saavat työparikseen nuoren tulevaisuuden tekijän yhden työpäivän ajaksi. Nuoret tulevat eri puolilta Suomea, ja jokainen heistä on käynyt Vuosi yrittäjänä -oppimiskokonaisuutemme omassa koulussaan tai oppilaitoksessaan.

Työuramentorointi

[Työuramentorointi](#) sopii erityisesti valmistumisen kynnyksellä oleville opiskelijoille. Työuramentorointi on erinomainen keino jakaa alaan ja yleisesti työelämään liittyvää hiljaista tietoa, tarkastella ja suunnitella tulevaa työelämäpolkua, tukea ja auttaa työnhaussa sekä verkostoitua ja kehittää opiskelijan ammatillisia verkostoja. Moni organisaatio järjestää mentorointiohjelmia eri kohderyhmille ja ajankohtaisia ohjelmia voi etsiä netistä. Tutustu myös mahdollisuuteen aloittaa [mentorointiohjelma oppilaitoksessa](#).

4H-yrityskoulutus verkossa (1 op)

4H-yrityskoulutus verkossa on yhden opintopisteen laajuinen ja on suunnattu yli 15-vuotiaille. Verkkokoulutuksen voi aloittaa milloin tahansa, ja sen käymisen jälkeen voi perustaa oman 4H-yrityksen.

YRITTÄJYYSKASVATUKSEN CHECKLIST

- Arvioimme oppilaitoksen yrittäjyyskasvatusta itsearvioinnilla
- Meillä järjestetään Yrittäjän päivän tapahtuma
- Vierailemme tänä lukuvuonna yrittäjyyteen liittyvässä tapahtumassa tai järjestämme oman
- Olemme kutsuneet tai kutsumme yrittäjän kertomaan opiskelijoille yrittäjyydestä tänä vuonna
- Opiskelijoillamme on mahdollisuus verkostoitua paikallisten yrittäjyystoimijoiden kanssa opintojen aikana
- Opiskelijoillemme on kerrottu yrittäjyyden osaamismerkistä
- Opiskelijamme saavat tietoa yrittäjyydestä mahdollisena uravaihtoehtona
- Olemme olleet yhteydessä Yrittäjien paikallisosaston koulutusvastaavaan